

Demonstrationerne i Tibet og deres baggrund

Støttekomiteen for Tibet's formål med at søge om fortræde for Udenrigsudvalget er at fremlægge information om de seneste demonstrationer i Tibet og især om deres baggrund. Derudover har vi nogle forslag til, hvordan Danmark kan støtte Tibet.

Den tibetanske eksilregerings baggrundsrapport om opstanden i Tibet er blevet uddelt til medlemmerne af udvalget. Den indeholder en liste over demonstrationerne og en analyse af årsagerne til dem, men her vil vi først og fremmest tage udgangspunkt i andre kilder og i vore egne erfaringer fra Tibet i perioden 1985 til 2006.

1. Situationen i Tibet

Der er endnu ingen, der har et fuldt overblik over, hvad der er sket i Tibet siden de første demonstrationer på Tibets nationaldag den 10. marts, men vi ved betydeligt mere, end de danske medier fremlægger. Nye informationer når os dagligt via internet og telefon. Der er flere forskellige organisationer, som arbejder på at samle information fra Tibet. I Indien er det den tibetanske eksilregering og Tibetan Centre for Human Rights and Democracy, i USA er det International Campaign for Tibet, Radio Free Asia og Human Rights Watch, og i Tyskland er det TibetInfoNet.

Demonstrationerne

Først og fremmest er det vigtigt at påpege, at der stadig er demonstrationer i Tibet næsten hver dag. Der har stort set været nye demonstrationer eller andre protestaktioner hver eneste dag siden den 10. marts. Se <http://www.tibetinfo.net/newsticker/entries> for en opdateret oversigt. Se <http://www.stoptibetcrisis.net/mapsuprising.html> for et kort over de steder, hvor demonstrationerne har fundet sted.

Vi ved, hvad demonstranterne vil, fra deres bannere, slagord og udtalelser til journalister. Hovedbudskaberne er frihed og støtte til Dalai Lama og uafhængighed. Det understreger demonstranterne ved at bruge det forbudte tibetanske nationalflag. Men der har også været budskaber som "start den sino-tibetanske dialog", "frigiv Panchen Lama", "flere menneskerettigheder" og "frigiv de politiske fanger".

De demonstrationer, der finder sted i Tibet nu, er langt større i omfang og antal, end vi nogensinde før har set i Tibet. De demonstrationer, der fandt sted i Lhasa den 10.-14. marts i år, minder på flere måder om folkeopstanden i Lhasa den 5.-7. marts 1989, som resulterede i mellem 50 og 80 døde tibetanere og en undtagelsestilstand, der varede i over et år. Men demonstrationerne i dag adskiller sig ved, at de finder sted over det meste af Tibet. Der har været protestaktioner i 52 ud af de i alt ca. 140 tibetanske amter i og udenfor Tibet Autonome Region. Langt de fleste demonstrationer er fundet sted i Kham og Amdo (Østt Tibet), hvor der kun var ganske få demonstrationer i 1980'erne. Østt Tibet er et område, der er mere end dobbelt så stort som Frankrig, og som i dag er indlemmet i 5 forskellige provinser. Det bestod før besættelsen af selvstændige tibetanske nomadestammer eller småriger, områder under nominel kinesisk administration men reel autonomi samt af områder under egentlig kinesisk administration. Det fatum, at flertallet af demonstrationerne har fundet sted i Østt Tibet, understreger nødvendigheden af, at der findes en løsning på spørgsmålet om Tibet, som inddrager disse områder

Der var et oprør i Tibet i forbindelse med Kulturrevolutionen i 1969, men det havde en helt anden karakter, og folkeopstanden i Tibet i 1959 var del af en langvarig væbnet modstand fra 1956 til 1974, der i de første år havde karakter af regulær krig.

Tibetansk vold

Demonstrationerne i dag er som udgangspunkt ikke-voldelige. Det er vigtigt at understrege. Særligt efter at Dalai Lama den 15. marts truede med at gå af, har vi ikke hørt om tilfælde af vold mod kinesere.

Der er anvendt vold mod døde ting i et fåtal af demonstrationerne. I Lhasa skete det i et betydeligt omfang den 14. marts, hvor et stort antal kinesiske forretninger og biler blev brændt. Det er også stort set kun fra Lhasa, at vi har vidnesbyrd om tibetanske angreb mod mennesker. Der er imidlertid gode grunde til at betvivle de kinesiske myndigheders påstande om, at 21 kinesere skulle være blevet dræbt. Vi har endnu ikke set håndfaste beviser på dette, selvom det er i Kinas interesse at offentliggøre sådanne.

Dræbte, arrestationer og undertrykkelse

I de første dage af demonstrationerne var de kinesiske myndigheder forholdsvis tilbageholdne med at anvende vold, men der var en del anholdelser. Disse anholdelser kan i sig selv have antændt optøjerne i Lhasa den 14. marts, for alle tibetanere ved, at de, der arresteres, risikerer tortur og mishandling. Fra og med den 14. marts har myndighederne valgt at gribe voldsomt ind over hele Tibet, og vestlige journalister har bevidnet og fotograferet, at Kina satte hæren ind i Lhasa. Der er mange beretninger om brug af skarpladte skydevåben.

Tibets regering i eksil har indsamlet oplysninger om mere end 148 dræbte demonstranter siden den 10. marts. Oplysningerne om mange af dødsfaldene er af gode grunde sparsomme. Hidtil kender vi kun identiteten på 57 af de dræbte. 25 af dem er fra Lhasa.

Tibet er i praksis i undtagelsestilstand, og en erklæring om, at Tibet ville blive åbnet for turister den 1. maj, er nu trukket tilbage. Det kinesiske nyhedsbureau Xinhua meddelte den 9. april, at næsten 4000 ”oprørere” har ”overgivet sig” eller er blevet tilbageholdt alene i Lhasa- og Labrang-områderne. Af dem er halvdelen blevet løsladt og mere end 400 arresteret. Der er flere rapporter om, at hundredevis af tilbageholdte tibetanere sendes ud af Tibet med tog eller fly.

I forbindelse med anholdelserne er der mange rapporter om udbredt brug af vold. Tibetaner i Lhasa, som vi har været i kontakt med, bekræfter volden og de natlige arrestationer. Der er desuden mange sårede i Tibet, som ikke tør opsøge lægehjælp af frygt for at blive arresteret.

Flere kilder beretter, at mange klostre er afskåret fra omverdenen og ikke har adgang til nye forsyninger af mad og vand. Samtidig gennemfører myndighederne de såkaldte patriotiske genopdragelsemøder i klostrene, men der er flere beretninger om, at munkene fortsat yder modstand mod disse.

Alt tyder på, at mange mennesker i Tibet nu er fast besluttede på, at tiden er kommet for den endelige kamp mod den kinesiske besættelse, og at urolighederne og dermed overgrebene vil fortsætte.

2. Baggrund

Spørgsmålet er så, hvorfor demonstrationerne finder sted nu og af hvilke årsager.

For vi, der har fulgt udviklingen i Tibet i en årrække, kommer de ikke som nogen stor overraskelse. Tværtimod har vi i årevis advaret om, at hvis tibetanernes ikke-voldsstrategi ikke afføder et tilstrækkeligt udenlandsk pres på Kina, så sender det et signal til tibetanerne om, at de er overladt til sig selv, og at de er nødt til at bruge vold eller på anden måde kæmpe med livet som indsats.

Undertrykkelsen i Tibet er veldokumenteret, og vi behøver ikke komme nærmere ind på den manglende ytringsfrihed, de politiske fængslinger, de lange fængselsstraffe eller den fortsatte brug af tortur. Alligevel må vi pointere, at kontrollen er betydeligt skrappere i Tibet end i Kina, og at det skaber et generelt klima af frygt og afmagt.

I tillæg til de manglende frihedsrettigheder, vil vi medgive Dalai Lama, at der i dag foregår et kulturelt folkedrab i Tibet. Det har vi selv bevidnet i Tibet, og det dokumenteres af flere menneskerettighedsrapporter. Der er al grund til at antage, at det bl.a. er det igangværende kulturelle folkemord, der har overbevist mange tibetanere om, at de nu er nødt til at risikere deres liv i kampen for frihed og menneskerettigheder.

FN's udkast til en erklæring om indfødte folks rettigheder (1994) bruger begrebet kulturelt folkemord om enhver handling, der har til hensigt at fratage folkeslag deres særlige identitet eller land eller udsætter dem for befolkningsoverførsel, assimilation eller propaganda.

Den mest almindelige anklage blandt tibetanere i Tibet er netop, at deres land oversvømmes med kinesiske indvandrere, der tager deres job. Kina har intet gjort for at bremse denne indvandring. Tværtimod tilbydes kinesere bedre løn og en lang række fordele, hvis de vælger at tage arbejde i Tibet. Samtidig hyrer lokalregeringen i Tibet aktivt kinesisk arbejdskraft i stedet for tibetansk. Siden jernbanen til Lhasa åbnede i 2006 er det blevet både lettere og billigere for kinesere at rejse til Tibet. Jernbanen bliver i 2010 forlænget til Shigatse 300 km vest for Lhasa, og der er planer om andre jernbaner fra Kina til Tibet.

I dag er tibetanerne kun en minoritet i nogle af byerne og i grænseområdet mod Kina. Ude på landet i Centraltibet er der stort set ikke kinesere. Det er der imidlertid i store dele af Østtibet. Trods kinesernes fravær fra de fleste landområder, har de uforholdsmæssig stor indflydelse, fordi deres tilstedeværelse i byerne gør, at de dominerer centrene for kulturel produktion, handel og administration.

En af de mest slående forandringer i Tibet i de sidste 20 år er den mere og mere udbredte brug af kinesisk sprog, også blandt tibetanere på landet. Mange konversationer blandt tibetanere finder i dag sted på en blanding af tibetansk og kinesisk. Det skyldes bl.a. uddannelsespolitikken i Tibet, der lægger afgørende vægt på kinesiskkundskaber, men også medierne der formidler et billede af tibetansk kultur som noget fortidigt, mens kinesisk kultur står for alt det moderne.

Tusindevis af tibetanere er blevet frataget deres land i forbindelse med store infrastrukturprojekter (dæmningsbyggeri, veje, militærlejre, jernbanen, etc.), som de ingen indflydelse har på. Det er værd at notere, at de fleste demonstrationer i Tibet i dag

finder sted i Østt Tibet. I 2004 annoncerede de kinesiske myndigheder, at 43.600 nomader i et stort område i Østt Tibet ville blive tvangsforflyttet og ikke længere kunne drive nomadebrug. De bor nu i småbyer langs hovedvejene og har svært ved at overleve. Overalt i Tibet er et storstilet projekt i færd med at genhuse også bønder, der må tage store lån for at finansiere byggeriet. Dermed bindes de for altid til den kinesiske pengeøkonomi.

De fleste af demonstrationerne tager udgangspunkt i de buddhistiske klostre. Netop klostrene har i de seneste år været mål for flere og flere restriktioner. Sidste år trådte en ny regel om, at de kinesiske myndigheder skulle godkende inkarnationer af højtstående religiøse lærere, i kraft. Samtidig er der kommet nye regler om klostrenes interaktion med lokalbefolkningen. Religionsfriheden i Tibet undertrykkes desuden gennem nøje institutionaliseret kontrol med studierne i klostrene via ”Democratic Management Committees”, vilkårlige forbud mod religiøse festivaler, nedrivning af uautoriserede religiøse bygninger og statuer, begrænsninger af adgangen til at blive munk eller nonne og forbud mod bestemte religiøse praksiser inkl. tilbedelsen af Dalai Lama. Ingen embedsmænd må udøve religion, og de kan ikke besøge klostrene.

Det, der har provokeret munkene og nonnerne mest, har været en intensiveret kampagne for ”patriotisk genopdragelse”, der indebærer, at munkene tvinges til at underskrive erklæringer om, at Dalai Lama er en forbryder, og at Tibet er en del af Kina. Kampagnen har i det seneste år lagt beslag på en betydelig del af munkenes tid og har i nogle tilfælde fundet sted op til 18 dage om måneden. Endelig er flere klostre blevet reduceret til museer og munkene til kustoder, der skal omvise et kraftigt stigende antal kinesiske turister.

De fleste af de kulturelle overgreb mod tibetanerne skyldes et sæt kampagner, der blev vedtaget på et kinesisk topmøde i 1994 (Det Tredje Forum for Arbejde i Tibet), hvor man kobledes modstanden mod Kina til tibetansk identitet, religion og kultur og besluttede at modvirke dette. Der er dermed belæg for at se undergravelsen af tibetansk kultur som en bevidst og planlagt handling og dermed som et kulturelt folkemord.

Bl.a. på grund af undertrykkelsen af tibetansk kultur og religion flygtede 2.338 tibetanere fra Tibet til Indien i 2007. 1.046 af dem var under 18 år.

3. Opfordringer:

Der er allerede fremlagt forslag om, at Danmark skal arbejde for en fact-finding mission til Tibet samt udnævne en EU Tibetkoordinator, der kan samordne EU-landenes politik. Det støtter vi fuldt ud som nogle helt centrale tiltag.

Vi støtter også, at Folketinget lader en beslutning om, hvorvidt det officielle Danmark skal deltage i åbningsceremonien ved OL, afhænge af konkrete fremskridt på menneskerettighedsområdet, og af at Kina genoptager dialogen med Dalai Lama, men vi vil gerne pointere, at vi mener det er helt nødvendigt at koble en sådan beslutning til helt præcise krav. Det vigtigste krav bør være, at Kina indleder egentlige forhandlinger med Dalai Lama, ikke kun en dialog. Kina har spillet dialogkortet i enhver sammenhæng hvor Beijing har følt et pres fra udlandet, men dialogen er aldrig udmundet i egentlige forhandlinger. Et andet ufravigeligt krav bør være, at Kina tillader fact-finding missions i Tibet. Sålænge Kina ikke tillader udenlandske observatører adgang til Tibet, er der al grund til at antage, at der foregår ting, som Beijing ønsker at skjule.

Derudover vil vi foreslå følgende:

At Danmark skal arbejde for, at EU-landene ændrer karakteren af de møder, der indgår i EU's såkaldte kritiske dialog med Kina. De af dialogmøderne, der finder sted på højt niveau, bør løbende evalueres ud fra specifikke succeskriterier. Hvis disse kriterier ikke opfyldes, bør dialogen suppleres med offentlig kritik af Kina på relevante specifikke punkter. Ideen er ikke, at vi skal opgive dialogen, men gøre det klart for Kina, at vi ikke længere kun vil føre dialogen bag lukkede døre, hvis den ingen vegne fører. Vi mener, det er helt nødvendigt at true Kina med mere offentligt kritik, fordi det er den form for pres, de er mest følsomme overfor.

Dernæst foreslår vi, at Folketinget vedtager at afholde en Tibet-høring så hurtigt som muligt. Det er vigtigt at en sådan beslutning offentliggøres *før* OL for at lægge et maksimalt pres på Kina. Kina skal vide, at vi agter at følge op på spørgsmålet om Tibet, også efter OL.

En tredje ide er, at Danmark langt mere aktivt skal støtte de kræfter i Tibet og Kina, der arbejder for menneskerettigheder og demokrati. Det kan vi bl.a. gøre ved at støtte uafhængige radiostationer eller tibetanske NGO'er. En sådan politik vil ikke kun støtte tibetansk ytringsfrihed direkte, den vil også sende et klart signal til Kina.

Afslutningsvis vil vi gerne sige, at det vil være en katastrofe, hvis Kinas nylige overgreb i Tibet ikke resulterer i andet, end at et par politikere bliver væk fra OL. Det står slet ikke mål med omfanget og alvoren af de overgreb, der finder sted lige nu. Og det vil sende et signal til Kina om, at vi i bund og grund er ligeglade med både tibetanerne og kineserne. Vi går ikke ind for en generel boykot eller isolation af Kina. Det er både uigennemførligt og skadeligt. Men vi er nødt til at finde en middelvej. Det signal, vi sender til tibetanerne, hvis vi undlader at reagere passende, er, at de er nødt til at opgive deres ikke-voldsstrategi. Det var, hvad vi så i Lhasa den 14. marts. Og det viser, at vi ikke kan nøjes med at tage hensyn til kinesernes sårede følelser, men er nødt til også at tænke på tibetanernes.

Støttekomiteen for Tibet, den 17. april 2008